

1. Rodzina, ach rodzina

Uczniowie przyglądają się rodzinie jako najważniejszej grupie społecznej – poznają jej funkcje, historię oraz jej współczesne modele. Uświadamiają sobie rolę rodziców i osób starszych w rodzinie oraz analizują wartości, które są ważne dla ich rodzin. Zastanawiają się też, jakie prawa i obowiązki ma każde dziecko w rodzinie.

CELE LEKCJI WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

Uczeń/uczennica:

- charakteryzuje rodzinę jako grupę społeczną; przedstawia rolę rodziców i osób starszych w rodzinie; analizuje wartości ważne dla swojej rodziny – dział II pkt 1;
- analizuje wpływ, jaki rodzina wywiera na dzieci; przedstawia prawa i obowiązki dzieci w rodzinie – dział II pkt 2.

PO ZAJĘCIACH UCZEŃ/UCZENNICA POTRAFI

- scharakteryzować rodzinę jako małą grupę społeczną, odwołując się do różnych modeli życia rodzinnego;
- przedstawić rolę rodziców i osób starszych w rodzinie;
- wskazać wartości ważne dla ich rodziny;
- wyjaśnić, jaki wpływ wywiera rodzina na dzieci;
- przedstawić podstawowe prawa i obowiązki dzieci w rodzinie.

METODY PRACY

- rozmowa nauczająca
- praca z tekstem
- mapa myślowa
- praca w grupach lub w parach

ŚRODKI DYDAKTYCZNE

- arkusze papieru, flamastry, kredki

JAK PRZEPROWADZIĆ ZAJĘCIA?

1. „Rodzina, ach rodzina” (praca z tekstem, praca w parach). Poproś uczniów, by w parach przeczytali tekst „Rodzina, ach rodzina” (s. 49–50) i wspólnie opracowali notatkę – powinny się w niej znaleźć następujące informacje: *Co to jest rodzina? Jakie funkcje społeczne spełnia? Jakie są typowe modele rodziny? Jakie zmiany zachodzą w jej podstawowym kształcie?*

Następnie zachęć ich do lektury fragmentu publikacji Ireny E. Kotowskiej oraz Janiny Józwiak, „Nowa demografia Europy a rodzina” (s. 50). Zapytaj, czy w swoich wnioskach uwzględnili wymienione w tekście zmiany zachowań rodziny.

2. „Nie ma jak rodzina” (praca własna). Odwołaj się do „map” więzi opracowanych przez uczniów na lekcji „Człowiek – istota społeczna” (ćwiczenie „Twój kwiat” na s. 5) – zapytaj młodzież, czy w ich pracach pojawiła się „rodzina”. Prawdopodobnie wszyscy wskazali tę grupę. Poproś, by dodatkowo określili, jak ważna jest dla nich więź rodzinna w porównaniu z innymi łączącymi ich więziami (mogą np. wymienić grupy, do których należą, w kolejności od najważniejszej do mniej ważnej). Następnie poleć uczniom, aby wykonali ćwiczenie „Nie ma jak rodzina” (s. 50) i sformułowali opinię na temat znaczenia rodziny w życiu człowieka, odwołując się do wyniku sondażu i własnych obserwacji. Jeśli nie znamy dobrze klasy i relacji rodzinnych uczniów, należy poprzestać na samodzielnej pracy uczniów, ewentualnie na pracy w parach.

3. „Moje prawa i obowiązki” (praca z tekstem, praca w małych grupach). Podziel klasę na małe zespoły. Poproś, by uczniowie zapoznali się z tekstem Jarosława Krasnodębskiego (s. 51), a następnie przedyskutowali zamieszczone pod nim kwestie. Jeśli to możliwe, po wykonaniu pierwszego polecenia, zaproponuj uczniom zmianę grup. Przypomnij, że każda dyskusja w zespole powinna kończyć się notatką (w zeszycie lub na flipcharcie). Notatka może mieć formę mapy myśli, tabelki lub innego, wymyślonego przez uczniów schematu.

Podsumuj to ćwiczenie na forum, podkreślając znaczenie w równym stopniu obowiązków i praw rodziców lub dzieci w rodzinie. Zastanów się wspólnie z uczniami, co się dzieje, gdy członkowie rodziny nie wywiązują się ze swoich obowiązków oraz w sytuacji, gdy prawa któregoś z członków rodziny są naruszane. Zwróć uwagę na spadek zaufania oraz brak poczucia bezpieczeństwa dzieci w rodzinie.

Zaproponuj chętnym osobom, by wykonały zadanie dodatkowe w domu (pkt 3 na s. 51), indywidualnie lub w małych zespołach. Pracę tę mogą wykonać w sposób tradycyjny (np. ulotka papierowa/plakat) lub z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, np. darmowych aplikacji graficznych (Piktochart, Thinglink czy Canva).

4. „Rodzinne wartości” (praca w parach). Poproś uczniów, aby – po przeczytaniu fragmentu wypowiedzi papieża Franciszka (s. 52) – porozmawiali krótko o tym, jakich „języków” uczą się obecnie w swoich rodzinach, a jakich chcieliby uczyć w przyszłości, we własnych rodzinach, jeśli je kiedyś założą. Zapowiedz, że pracę tę będą mogli kontynuować w domu, wykonując zadanie „Rodzinna mapa” (s. 52).

ZAKOŃCZENIE

5. „Rodzinna mapa” – praca domowa. Powiedz uczniom, że wykonując w domu ćwiczenie ze s. 52, będą mieli okazję dokładniej przyjrzeć się swojej rodzinie, zarówno tej najbliższej, jak i dalszej. Zachęć ich, by swoją pracę wykonali wspólnie z rodzeństwem, rodzicami lub dziadkami, zwracając uwagę nie tylko na „geograficzne” aspekty mapy, ale także na cechy swojej rodziny, przykładowe obowiązki i prawa jej członków, oraz ważne dla wszystkich wartości. Tego rodzaju współpraca może wzmocnić więzi rodzinne, a – jak zostało powiedziane wcześniej – są one najważniejsze spośród wszystkich innych więzi społecznych.

ĆWICZENIA DODATKOWE

► Ćwiczenie z „Zeszytu ćwiczeń” (praca w parach). Zachęć uczniów do przeczytania tekstu o przemianach i modelach współczesnej rodziny („Zeszyt ćwiczeń”, s. 27)

lub przedstaw im najważniejsze informacje tam zawarte (rodzina mała, zwana też nuklearną; rodzina rozszerzona, spotykana najczęściej na wsi, składająca się zazwyczaj z trzech spokrewnionych ze sobą pokoleń; rodzina patchworkowa, zwana też zrekonstruowaną lub wielorodzinną, powstająca w wyniku ponownego zakładania rodzin przez jednego lub oboje rodziców po rozwodzie). Poproś, aby uczniowie, pracując w parach, wyszukali przykłady wskazanych kategorii rodzin w ulubionych książkach i serialach oraz zastanowili się, jaki model tworzy ich rodzina oraz inne, znane im rodziny. Swoje wnioski mogą także uwzględnić w przygotowywanej w domu „rodzinnej mapie”.